

Burgerlid welstandscommissie

September 2008

Inleiding

De gemeente Tynaarlo heeft een aantrekkelijke leefomgeving en wil deze behouden en waar mogelijk verbeteren. Voor een belangrijk deel wordt de leefbaarheid bepaald door de bebouwing om ons heen. Het uiterlijk van de bebouwing is dus niet alleen maar van belang voor de eigenaar. Om de ruimtelijke kwaliteit van bebouwing te beschermen vindt er welstandsadvisering plaats.

Stichting Drents plateau is door de gemeente Tynaarlo aangewezen om advies uit te brengen over de redelijke eisen van welstand van aanvragen om bouwvergunning. De welstandscommissie bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en externe deskundigen. Een aantal gemeenten heeft ervoor gekozen om een burger lid te maken van de welstandscommissie.

Bij de voordracht tot benoeming van leden voor de welstandscommissie in 2008 (raadsvergadering 11 december 2007) is gesproken over de wenselijkheid van de benoeming van een burgerlid namens de gemeente Tynaarlo. Bij de vaststelling van de welstandsnota in 2004 is deze discussie over een burgerlid ook gevoerd. Deze welstandsnota is geëvalueerd en wordt gelijktijdig met deze notitie aan de gemeenteraad voorgelegd. De vraag of er wel of niet een burgerlid benoemd moet worden, kan gelijktijdig worden behandeld met de evaluatie en eventuele herziening van de welstandsnota. In deze notitie wordt omschreven welke competenties een burgerlid zou moeten hebben en wordt een advies gegeven over de wenselijkheid van een burgerlid voor Tynaarlo.

Huidige welstandscommissie

Aanvragen om bouwvergunning moeten wettelijk gezien getoetst worden aan de redelijke eisen van welstand. Dat gebeurt op basis van een vastgestelde welstandsnota waarin de kaders staan vermeld. Stichting Drents Plateau uit Assen verzorgt voor de gemeente Tynaarlo de advisering. Wekelijks komt de rayonarchitect op het gemeentehuis en geeft welstandsadviezen af in mandaat. Ruim 93% van alle plannen worden op deze wijze afgehandeld. Door dit wekelijks bezoek kunnen de doorlooptijden van de aanvragen om bouwvergunning kort worden gehouden.

Grote welstandscommissie

Een klein aantal bouwplannen zijn dusdanig groot of complex, dat de rayonarchitect geen advies kan geven omdat zijn mandaat niet zover strekt. Hierbij moet gedacht worden aan projectbouw waarbij een bouwaanvraag 50 woningen betreft. In die gevallen wordt het bouwplan beoordeeld in de zogenaamde grote welstandscommissie in Assen. Een eventueel burgerlid is lid van deze grote commissie en ziet dan ook uitsluitend een klein gedeelte van de bouwplannen.

De huidige welstandscommissie komt twee keer per maand bijeen in Assen waarbij grote (omvangrijke) bouwplannen behandeld worden die niet in mandaat afgedaan kunnen worden. Dat zijn de bouwplannen waarbij de rayonarchitect op voorhand niet zeker is of er wordt voldaan aan de redelijke eisen van welstand. In 2007 zijn van de adviezen van welstand (binnen de aangesloten Drentse gemeenten) circa 7% door de grote commissie beoordeeld. Dat komt neer op gemiddeld tussen de 30 en 40 plannen voor de gemeente Tynaarlo. Indien er namens de gemeente Tynaarlo een burgerlid zou worden benoemd, betekent dat in de praktijk dat dit burgerlid bij de grote commissie aanschuift indien er een bouwplan van de gemeente Tynaarlo wordt behandeld. Dit burgerlid mag geen beoordeling doen van plannen van andere gemeenten.

Samenstelling welstandscommissie 2008

De welstandscommissie bestaat uit vakspecialisten op het gebied van architectuur, landschapsarchitectuur en stedenbouw. Daarnaast is een onafhankelijke voorzitter die bewust geen specialist is op de hiervoor genoemde disciplines.

De welstandscommissie voor de gemeente Tynaarlo (inclusief vervangers) bestaat uit:

- de heer W.H. Kuiper (onafhankelijk voorzitter);
- mevrouw ir. G.J. Bierema (landschapsarchitect);
- de heer P. Brink (architect);
- de heer ir. D.E. Woerden (architect);
- de heer ir. W.A. Harms (architect);
- de heer H.F. Klinkhamer (architect).

Overige Drentse gemeenten

Binnen de 12 gemeenten in Drenthe zijn er twee waar een burgerlid is benoemd. Dit zijn de gemeenten De Wolden en de gemeente Aa en Hunze. Daarnaast heeft de gemeente Midden-Drenthe haar eigen welstandscommissie. De overige gemeenten (waaronder Tynaarlo) maken gebruik van de welstandscommissie vanuit Stichting Drents Plateau zonder dat hier een (eigen) burgerlid onderdeel van de commissie is.

Kernbegrippen voor burgerlid

De vraag of er namens de gemeente Tynaarlo wel of geen burgerlid zitting zou moeten nemen in de welstandscommissie, kan niet zomaar beantwoord worden. Belangrijk hierbij is namelijk wat het achterliggende doel van het benoemen van een burgerlid is. Er zou een meerwaarde moeten zijn om een burgerlid te benoemen in de welstandscommissie. Om te kunnen beoordelen of er een meerwaarde aanwezig is, worden hieronder een aantal mogelijke doelen opgesomd.

Onafhankelijkheid

De welstandscommissie wordt geacht een van de gemeente onafhankelijke instantie te zijn die advies geeft over de redelijke eisen van welstand. Hieruit vloeit voort dat een burgerlid in ieder geval onafhankelijk moet zijn. Dat betekent concreet dat het burgerlid niet werkzaam mag zijn voor de gemeente en tevens eigenlijk geen werkzaamheden zou moeten verrichten binnen het grondgebied van de gemeente. Alleen in die gevallen wordt de onafhankelijkheid gewaarborgd. Hierbij is het ook de vraag of een burgerlid woonachtig mag zijn binnen de gemeente omdat hiermee ook een bepaalde afhankelijkheid wordt gecreëerd.

Verbinding burger met commissie

Welstand is voor en van iedereen. Alle burgers binnen de gemeente Tynaarlo hebben in meer of mindere mate met de redelijke eisen van welstand te maken. Omdat er een verbinding moet worden gelegd tussen de burgers en de zogenaamde vakspecialisten uit de welstandscommissie (architecten), is de voorzitter als onafhankelijk lid van de commissie aanwezig. Deze voorzitter is daarmee het burgerlid. De twee Drentse gemeenten die ervoor hebben gekozen een burgerlid te benoemen, hebben er dus eigenlijk voor gekozen om een tweede burgerlid in de welstandscommissie plaats te laten nemen.

Het (tweede) burgerlid gaat namens de inwoners van Tynaarlo zitting nemen in de commissie. Anders wordt geen verbinding gelegd tussen deze commissie en de inwoners. Het (tweede) burgerlid zou ter rechtvaardiging van zijn/haar aanwezigheid een bepaalde achterban moeten hebben. Een vertegenwoordiger vanuit bijvoorbeeld een dorpsbelangenvereniging zou dan een oplossing kunnen zijn. Hierbij is wel de moeilijkheid dat er meerdere dorpskernen zijn (herindeling) en het dus de vraag is vanuit welke dorpskern een vertegenwoordiger zou moeten komen.

Toevoegen specifieke deskundigheid

De welstandscommissie bestaat momenteel uit een onafhankelijke voorzitter en meerdere vakdeskundigen. De vraag die beantwoord moet worden is welke toegevoegde waarde een burgerlid kan hebben binnen deze commissie. Het toevoegen van een specifieke deskundigheid op een bepaald vakgebied kan eventueel deze meerwaarde geven.

a. Monumenten

De welstandscommissie bestaat uit deskundigen vanuit bijvoorbeeld de architectuur. Kennis en kunde omtrent monumenten is niet direct in de welstandscommissie vertegenwoordigd. Hiervoor heeft Stichting Drents plateau echter een speciale monumentencommissie die advies geeft over behoud van deze historische waarden. Een burgerlid dat deze specifieke kennis heeft, is daarmee dus geen directe meerwaarde.

b. Cultuurhistorische waarden gemeente

De kennis van de geschiedenis van de gemeente Tynaarlo en dan met name de dorpskernen is niet direct in de welstandscommissie vertegenwoordigd. Het is wel de vraag of dit noodzakelijk is danwel wenselijk.

In het algemeen gesproken worden de burgerleden landelijk gezien veelal benoemd in de welstandscommissies om de expertise over die betreffende gemeente. Het is een man of vrouw die de plaatselijke omgeving erg goed kent en daarmee een meerwaarde voor de welstandscommissie zou kunnen hebben.

Bouwtekeningen lezen

Om goed te kunnen functioneren binnen een welstandscommissie is het noodzakelijk om (technische) bouwtekeningen te kunnen lezen. De welstandscriteria worden namelijk bijna uitsluitend beoordeeld op basis van deze tekeningen. Zo is het bijvoorbeeld van belang uit de tekeningen te kunnen halen welke detaillering er wordt toegepast. Dit wordt extra belangrijk omdat het bouwplannen die door de grote commissie worden behandeld erg complex en groot zijn.

Leesbaarheid adviezen

Zoals al eerder is aangegeven heeft elke burger te maken met de welstandscriteria. Om ervoor te zorgen dat de adviezen die door de welstandscommissie leesbaar zijn voor deze burgers, is er bewust voor gekozen een onafhankelijke voorzitter in de welstandscommissie te hebben. Deze voorzitter is “niet deskundig” op architectonisch gebied, maar is geselecteerd op andere kwaliteiten. Zo is de zorg voor de leesbaarheid van de adviezen één van zijn taken.

Conclusie

Op basis van voorgaande informatie, kan de vraag worden beantwoord of een burgerlid namens de gemeente Tynaarlo plaats zou moeten nemen in de welstandscommissie. Het achterliggende doel en de meerwaarde van dit burgerlid moet aanwezig zijn. Een burgerlid benoemen in de welstandscommissie zonder dat hij of zij invloed of meerwaarde heeft, is zeer onwenselijk. Daarnaast is het ook erg belangrijk om als burgerlid goed beslagen ten ijs te komen.

Beperkte invloed burgerlid

De commissie is momenteel samengesteld uit 4 leden plus de architectadviseur (rayonarchitect). In het geval een burgerlid zou worden benoemd, wordt de commissie uitgebreid. Het burgerlid heeft gezien de samenstelling en het aantal leden van de commissie, geen doorslaggevende stem en dus beperkte invloed.

Voorzitter is onafhankelijk

Naast de (beperkte) invloed die een burgerlid heeft, is de onafhankelijkheid reeds in de commissie vertegenwoordigd. De voorzitter van de welstandscommissie is specifiek hiervoor in de commissie aanwezig. De voorzitter is geen deskundige op het gebied van de welstand (o.a. architect) en is dan ook feitelijk een burgerlid. Hij zit de vergaderingen voor en kijkt met andere ogen naar de bouwplannen dan de vakspecialisten (architecten). Daarnaast dient hij zorg te dragen voor leesbare adviezen vanuit de welstandscommissie. De adviezen moeten voor een ieder te begrijpen zijn. Indien voor een burgerlid zou worden gekozen, houdt dat in dat er twee burgerleden in de welstandscommissie zitting hebben.

Specifieke deskundigheid al aanwezig

Zoals al eerder is aangegeven, is een speciale monumentencommissie binnen Stichting Drents plateau. Een burgerlid met specifieke kennis over monumenten is dan ook niet nodig. Daar komt bij dat het weinig voorkomt dat er een monumentenadvies gevraagd wordt.

Met betrekking tot de cultuurhistorische waarden van de gemeente, is de bescherming op papier geregeld. De welstandsnota is bedoeld voor alle bouwwerken in de gemeente. Alle aanvragen om bouwvergunning worden hieraan getoetst. Naast deze algemene en gebiedsspecifieke criteria, is er ook speciale aandacht besteed aan speciale welstandseisen ter bescherming van de cultuurhistorische waarden. In de nota worden bijvoorbeeld beeldbepalende panden nadrukkelijk genoemd.

De welstandscommissie toetst aan de voorschriften van de welstandsnota en daarmee worden de cultuurhistorie van de gemeente Tynaarlo dus ook gewaarborgd. Een burgerlid in de welstandscommissie ter bescherming van de cultuurhistorische waarden van de gemeente is niet de oplossing. Allereerst omdat ca. 93% van de bouwplannen niet in de grote welstandscommissie komt en het burgerlid deze plannen niet voorgelegd krijgt. Daarnaast is het de taak van de welstandscommissie om de bouwplannen aan de voorwaarden vanuit de welstandsnota te beoordelen. Het opstellen van de nota wordt door ons als gemeente zelf gedaan.

Tenslotte is het beschermen van de cultuurhistorische waarde binnen de gemeente Tynaarlo door een burgerlid ook erg lastig. Zeker nu de gemeente Tynaarlo ontstaan is uit drie oud-gemeenten en de vraag dan naar voren komt of er een persoon aanwezig is die voor al de drie oud-gemeenten de kennis over de historie in huis heeft.

Financiën

Naast de vraag of een burgerlid een meerwaarde heeft, is het relevant op te merken dat de vergoeding aan een burgerlid voor rekening van de gemeente zelf is. Het tarief dat in 2007

per zitting gemiddeld aan een burgerlid werd betaald bedraagt € 185,00. Hier komen de reiskosten overheen. Het aantal zittingen is op voorhand niet te voorspellen. Op basis van het verleden zijn er tussen de 30 en 40 plannen van de gemeente Tynaarlo die in de (grote) welstandscommissie worden behandeld.

De welstandscommissie komt eens per twee weken bij elkaar. Dat zou betekenen dat er ongeveer 26 keer een burgerlid vanuit de gemeente Tynaarlo zou kunnen aanschuiven (uitgaande van het maximum). Dan betekent dit een kostenpost van ca. € 5.000,00. Deze kosten moeten worden betaald vanuit de bouwleges omdat de gemeente geen leges kan heffen voor welstand. Alleen de welstandscommissie kan hiervoor geld vragen. Dit bedrag kan wel worden doorberekend aan de vergunningaanvragers (op basis van de Legesverordening) maar dat betekent wel een verhoging van de leges voor een bouwvergunning.

Burgerlid heeft geen toegevoegde waarde

Een burgerlid moet onafhankelijk zijn, maar toch ook verstand van zaken hebben om serieus genomen te worden. De toetsing aan de redelijke eisen van welstand zoals deze staan verwoord in de welstandsnota kan niet van iedereen worden verlangd. Om hier toch een goed oordeel over te kunnen geven, is kennis van zaken essentieel. Deze benodigde kennis zorgt voor een spanningsveld met andere doelen/redenen om een burgerlid te benoemen. De vakdeskundigheid is reeds in de commissie vertegenwoordigd en de onafhankelijkheid ook. Daarnaast worden de cultuurhistorische waarden op andere gronden beschermd en legt de welstandscommissie uitsluitend onze welstandsnota uit. Daar komt bij dat ca. 93% van de bouwplannen van de gemeente Tynaarlo niet in de grote welstandscommissie worden behandeld. Het burgerlid ziet dus ca. 7% van de bouwplannen.

Er is geen meerwaarde aanwezig om een burgerlid te benoemen voor de welstandscommissie voor de gemeente Tynaarlo. De redenen om dit eventueel wel te moeten doen, zijn allemaal ondervangen of anderszins beschermd. Eindconclusie is dat op dit moment een burgerlid in de welstandscommissie geen meerwaarde heeft. Wij adviseren dan ook om niet tot benoeming van een burgerlid over te gaan.